

بررسی نقش عوامل آموزشگاهی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فریدونشهر (سال ۱۳۸۸)

احمد آذین، استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان

سید محمود موسوی*، کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان

چکیده

هدف عمده این پژوهش، بررسی نقش عوامل آموزشگاهی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فریدونشهر است. به همین منظور یک نمونه ۲۳۰ نفری از دانش‌آموزان دختر و پسر شاغل به تحصیل در شاخه‌های نظری، فنی و حرفه‌ای و کاردانش و پیش‌دانشگاهی در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده‌اند و ابزار پژوهش مورد استفاده، یکی پرسشنامه محقق ساخته بررسی عوامل آموزشگاهی که مرکب از ۳۲ سؤال بر اساس طیف لیکرت با پنج گزینه، از خیلی زیاد تا خیلی کم درجه بندی شده است و دومی به منظور سنجش میزان سازگاری اجتماعی، پرسشنامه ۳۲ سؤالی به صورت سه گزینه بلی، خیر و نمی‌دانم که از پرسشنامه سازگاری اجتماعی بل اقتباس شده است. به منظور تجزیه و تحلیل آماری داده‌های پژوهش در سطح آمار توصیفی پیرامون تعیین فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار و در سطح آمار استنباطی از ضریب آلفای کرونباخ، ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t، تحلیل رگرسیون چند متغیری و آزمون غیر پارامتریک فریدمن استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ۵۰/۴ درصد دانش‌آموزان دارای سازگاری اجتماعی زیاد، ۴۷/۴ درصد دارای سازگاری متوسط و ۲/۲ درصد دارای سازگاری کم هستند. بر اساس فرضیه‌های مطرح شده، نتایج نشان می‌دهد که بیشترین میانگین مربوط به عملکرد دبیران و کمترین میانگین مربوط به سبک مدیریت آموزشگاه است. همچنین بیشترین انحراف معیار مربوط به امکانات آموزشگاهی و کمترین انحراف معیار مربوط به وضعیت فیزیکی آموزشگاه است. به عبارت دیگر بین عملکرد دبیران، امکانات آموزشگاه و سبک مدیریت با سازگاری اجتماعی رابطه مثبت معناداری در سطح $p < 0/05$ وجود دارد؛ ولی بین وضعیت فیزیکی آموزشگاه و

سازگاری اجتماعی رابطه‌ی معناداری وجود ندارد؛ یعنی وضعیت فیزیکی آموزشگاه خوب یا بد باشد تأثیری بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان نداشته است.

واژه‌های کلیدی: عملکرد دبیران، امکانات آموزشگاه، جنسیت، سبک مدیریت، وضعیت فیزیکی آموزشگاه، سازگاری اجتماعی

مقدمه

بسیار در فرآیندهای فوق‌العاده، پیچیده، شگفت‌انگیز و ماهرانه‌ای چون نشستن، ایستادن، راه رفتن، حرف زدن و غذا خوردن کار آمد می‌شود و پیوسته می‌کوشد، با اطرافیان و محیط پیرامون خود ارتباط برقرار کند. از طرفی دیگر، هر فرد حدود ۱۲ سال از عمر خود را در محیط مدرسه و در ارتباط با همسالان می‌گذراند در این سالهای مهم رشد جسمی، روانی و اجتماعی، رفتارها و نگرش‌های معلمان و دانش‌آموزان و روابط حاکم بر مدرسه و حتی امکانات و فضای فیزیکی مدرسه تأثیر انکارناپذیری بر هویت یابی، شکوفایی استعدادها، پیشرفت تحصیلی، سلامت جسمی و روانی افراد دارد. اگر مدرسه را واحدی اجتماعی بدانیم و با رویکرد مشارکتی به این واحد اجتماعی بنگریم؛ بسیاری از برنامه‌های آموزش و پرورش را در تعامل متقابل با اعضای آن و با هزینه‌ها با تنشهای کمتر و با کیفیت بهتر می‌توانیم اجرا کنیم.

در این بین، در مورد کودکان، اجتماعی شدن فرایندی است که به کمک آن ارزش‌ها، اعتقادات و معیارهای رفتاری که فرهنگ از آنان انتظار دارد؛ به کودکان آموخته می‌شود. مدرسه نهادی اجتماعی و نمایانگر فرهنگ یک جامعه است که به کودکان جهان

اجتماعی شدن، یک فرآیند دو جانبه ارتباطی میان فرد و جامعه است و در طول حیات انسان این فرایند در دو مقوله یادگیری و یاددادن ادامه می‌یابد و سازگاری اجتماعی در قالب این فرایندها صورت می‌گیرد. به طور کلی موجود زنده برای ادامه حیات مفید خود به سازگاری با محیط پیرامون خویش نیازمند است. سازمان روانی و عملکردهای جسمانی ما به گونه‌ای طرح ریزی شده است که بخوبی قادر باشند، این انطباق و سازگاری را در سایه تفکری صحیح برای ما به ارمغان بیاورند؛ پس در بیان این نکته خلافی نیست که معلم، اگر نه مؤثرترین عامل، یکی از مؤثرترین عوامل آموزشگاهی است، دیگر عوامل فضای فیزیکی آموزشگاه، امکانات آموزشگاه و سبک مدیریت آموزشگاه است لذا، محقق، با انجام این پژوهش، بر آن است که مشخص نماید هر یک از عوامل آموزشگاهی چقدر بر میزان سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد.

شرح مسأله

از یک طرف، انسان موجودی است فراگیرنده و از نخستین روزهای حیات تا سه سالگی، طی تجربه‌های

آموزشگاهی، ارزش ها و اعتقادات حاکم، گروه همسالان، خانواده و آموزش و پرورش مؤثر است. این تحقیق در مورد دانش آموزان دوره متوسطه نظری، پیش دانشگاهی، فنی و حرفه ای و کاردانش اجرا می شود و میزان تأثیر عوامل آموزشی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان را مورد بحث و بررسی قرار می دهد. سپس راهکارهای مناسب آن ارائه می شود. متغیر وابسته (تأثیر پذیر) در این تحقیق سازگاری اجتماعی و متغیر مستقل (تأثیر گذار) عوامل آموزشی است؛ لذا می خواهیم بدانیم سازگاری اجتماعی دانش آموزان به چه میزان است؟ و آیا عوامل آموزشی از قبیل عملکرد دبیران، وضعیت فیزیکی، امکانات، سبک مدیریت آموزشگاه و جنسیت دانش آموزان بر سازگاری اجتماعی تأثیر دارد؟ و سهم تأثیر هر کدام چقدر است؟

پیشینه تحقیق

ظهیری زاده (۱۳۸۲) طی پژوهشی پیرامون «بررسی آسیبهای ناشی از عوامل آموزشی در فرآیند یاددهی- یادگیری دانش آموزان پیش دانشگاهی شهر شیراز»، به این نتیجه دست یافت که ویژگی های علمی معلمان، ویژگی های شخصیتی و حرفه ای مدیران، ویژگی های شخصیتی و علمی دانش آموزان، محتوای کتابهای درسی و فضا، تجهیزات و امکانات آموزشی بر آسیب پذیری فرآیند یاددهی- یادگیری مؤثر است.

با تحقیقی که، رستگاران (۱۳۷۲) پیرامون «بررسی تأثیر چگونگی روابط والدین بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان پایه سوم راهنمایی دخترانه شهر همدان»،

بینی، عادات و رسوم و مهارت ها و دانش خاصی را منتقل می کند. در مدرسه است که کودک شیوه های برقراری ارتباط با دیگران را می آموزد. نفوذی که مدرسه در اجتماعی کردن دارد، هم به دلیل وجود شاگردان و هم به دلیل وجود معلمان و برنامه های درسی است.

سازگاری و در راس آن سازگاری اجتماعی یک مفهوم نسبی است و تحت تأثیر فرهنگ ها و اعتقادات از جامعه ای با جامعه دیگر فرق می کند. به عنوان مثال شاید رفتاری خاص در کشوری مسلمان سازگار تلقی شود؛ ولی در کشوری دیگر و بر حسب اعتقادات آنان ناسازگارانه باشد.

از طرفی دیگر رفتار آدمی تحت تأثیر عوامل مختلفی؛ از جمله خانواده، مدرسه، گروه همسالان و سایر عوامل اجتماعی قرار دارد و شخصیت انسان در صورتی به کمال می رسد که بین او و محیط پیرامونش تعادل و تعامل مناسبی صورت پذیرد. فشارهای اجتماعی بوضوح تأثیر فراوانی بر رفتار فرد دارد. از طرفی دیگر انسان موجودی انعطاف پذیر است. او نه تنها با محیط سازگار می شود؛ بلکه محیط را بر طبق خواسته های خود دگرگون می کند.

بنابر این سازگاری و هماهنگ شدن با خود و محیط پیرامون خود برای هر موجود زنده ای ضرورتی حیاتی است، تلاش روزمره آدمیان جملگی بر حول سازگاری دور می زند. هر انسان هوشیارانه یا ناهوشیارانه می کوشد، نیازهای متنوع و گاه متعارض خود را در محیطی که در آن زندگی می کند، برآورده سازد. در شکل گیری سازگاری اجتماعی عواملی چون شیوه های تربیتی، عوامل

همین‌طور میان سلامت روان و سازگاری اجتماعی نوجوانان بر اساس سطوح درآمد خانواده و محل سکونت تفاوتی وجود ندارد و میان سلامت روان و سازگاری اجتماعی نوجوانان بر اساس سابقه ابتلا به بیماری روانی و محل سکونت تفاوتی مشاهده نمی‌شود.

یافته‌های حاصل از پژوهش، بهجتی اردکانی (۱۳۸۲) پیرامون «بررسی عوامل آموزشگاهی، فرهنگی و خانوادگی مؤثر بر پایین بودن طلاق در استان یزد» مشخص نمود، عوامل فرهنگی از قبیل سازگاری و انعطاف‌پذیری، سخت‌کوشی و پرکاری، ضرب‌المثلهای عامیانه، نگرش منفی مردم نسبت به پدیده طلاق، سازش (سوختن و ساختن) و شناخت خانواده‌ها نسبت به یکدیگر در پایین بودن آمار طلاق در شهرهای یزد، اردکان و میبد نقش مؤثری دارد. همچنین عوامل خانوادگی شامل اعتقادات مذهبی، مداخله بزرگان فامیل، وابستگی زن به شوهر، الگوپذیری دختر از مادر، عدم حمایت خانواده از طلاق و حمایت اقتصادی والدین در پایین بودن آمار طلاق در شهرهای یزد، اردکان و میبد مؤثر بوده است.

در پژوهش «رابطه بین تأملی و تکانشی بودن با پیشرفت تحصیلی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دبستان» این نتیجه حاصل گردید که نمره معدل بهتر از نمرات املاء، ریاضیات و سازگاری اجتماعی می‌تواند تأملی یا تکانشی بودن دانش‌آموزان را پیش‌بینی نماید (دریایی، ۱۳۸۳: ۵۸).

در زمینه سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان عقب‌مانده ذهنی در موقعیت‌های مختلف، تحقیقات بیشتری نسبت به حوزه پیشرفت تحصیلی انجام گرفته است. به

انجام داد، به این نتیجه رسید که بین عوامل خانوادگی و سازگاری اجتماعی فرزندان در مدرسه رابطه معناداری وجود دارد؛ یعنی چگونگی روابط والدین در سازگاری اجتماعی فرزندان آنان در مدرسه مؤثر است. دانش‌آموزانی که در مدرسه از سازگاری اجتماعی مطلوبی برخوردارند، دارای والدینی با روابط مبتنی بر تفاهم هستند، در حالی که دانش‌آموزان ناسازگار، دارای والدینی هستند که از روابط صحیح و بر اساس تفاهم بهره‌مند نیستند.

زمانی (۱۳۸۶) در تحقیقی پیرامون «بررسی رابطه سلامت روان و سازگاری اجتماعی نوجوانان با توجه به نوع محل سکونت در شهر کرج»، به نتایج زیر دست یافت؛ ۱- بین سلامت روان نوجوانانی که در ساختمانهای مرتفع سکونت دارند با نوجوانانی که در ساختمانهای ویلایی ساکن هستند، تفاوت معناداری وجود دارد. ۲- بین سازگاری اجتماعی نوجوانانی که در ساختمانهای مرتفع سکونت دارند با نوجوانانی که در ساختمانهای ویلایی ساکن هستند، تفاوت معناداری وجود دارد. ۳- سازگاری اجتماعی و سلامت روان دختران و پسران نوجوان ساکن در ساکن در ساختمانهای مرتفع با دختران و پسران نوجوان ساکن در ساختمانهای ویلایی تفاوت ندارد. ۴- یافته‌های جانبی نشان دادند که میزان احساس آرامش نوجوانان ساکن در ساختمانهای مرتفع با نوجوانان ساکن در ساختمانهای ویلایی متفاوت است و ساکنان خانه‌های ویلایی از احساس آرامش بیشتری برخوردار هستند؛ اما میزان احساس یکنواختی و احساس محدودیت نوجوانان ساکن در خانه‌های ویلایی تفاوتی ندارد و

مفهوم ارتباط معناداری با بسیاری از جنبه های مهم رفتار انسان از جمله سازگاری عمومی دارد (به نقل از گری، ۱۹۸۸). هامپچاک (۱۹۸۸) یکی از ویژگیهای مهم کسانی که خودپنداره مثبت دارند را سازگاری اجتماعی و توانایی برقراری روابط اجتماعی مطلوب می داند (به نقل از گری، ۱۹۹۴).

چارچوب نظری تحقیق

در خصوص چارچوب نظری، به دلیل اینکه موضوع جنبه روان شناسی اجتماعی دارد؛ لذا ضروری است از دیدگاه روانشناختی و جامعه شناختی مورد بررسی قرار گیرد و از طرفی دیگر چون در قالب خاصی قرار نمی گیرد، برای همین بصورت تلفیقی از نظرات مختلف استفاده شده است؛ اما به طور عمده از مطالب مبتنی بر نظریات مکتب کنش متقابل نمادی و بویژه از مدل سازگاری اجتماعی بل استفاده شده است.

سازگاری به لحاظ روانشناسی؛ یعنی تطبیق با محیط به منظور رفع نیازهای فردی است. پورمقدس جریان سازگاری اجتماعی فرد را اینگونه بیان می کند، هرکس احتیاجات روانی دارد که باید برطرف نموده تا تعادل روانی برقرار سازد. روان شناسان، سازگاری خود را در برابر محیط مورد توجه قرار داده اند و خصوصیات از شخصیت را بهنجار تلقی کرده اند که به خود کمک می کند تا خود را با جهان پیرامون خود سازگار کند. طبق نظریه های یادگیری اجتماعی، آدمیان و موقعیت ها به صورت دو طرفه بر هم تأثیر می گذارند.

طور کلی اعتقاد بر این است که آموزش به شکل عمومی یا در کلاسهای عادی برای کودکان عقب مانده مطلوب است؛ زیرا ممکن است روبه رو شدن با سرمشق های طبیعی و بر چسب نخوردن، به بهبود سطح پیشرفت و سازگاری اجتماعی آنها کمک کند (ساراسون، ۱۳۷۵: ۵۰۴).

شوئیتزر (۱۹۹۲) طی پژوهشی در باره ارتباط مفهوم خود و سازگاری در نوجوانان به این نتیجه دست یافت که آن دسته از نوجوانانی که دارای اختلال در سازگاری بودند، نسبت به نوجوانانی که سازگاری اجتماعی بالایی داشتند، نمرات مفهوم خود پایین تری به دست آوردند (به نقل از ترقی جاه، ۱۳۷۵). یافته های مطالعه وی نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین مثبت انگاری خود با میزان مقبولیت اجتماعی و نیز سازگاری اجتماعی دانش آموزان در مدرسه وجود دارد.

برادبورن (۱۹۶۹) نیز دریافت، معلمی که رفتاری دوستانه دارد، باعث فعال تر شدن دانش آموزان و افزایش میزان عزت نفس آنان شده و سازگاری اجتماعی آنها افزایش می یابد.

بر اساس تحقیقاتی که رایینز در سال ۱۹۶۱ انجام داد، متوجه شد، معلمی که رفتار دوستانه ای دارد، دانش آموزان را درک می کند و رفتار و هیجانهایش سازمان یافته و سالم است و می تواند میزان خلاقیت و عزت نفس آنان را افزایش داده و رفتارهای نامطلوب آنان را مهار نماید.

گوردون و گرین (۱۹۶۸) با بازنگری نتایج ۲۵۰۰ مطالعه در مورد خود پنداره به این نتیجه رسیدند که این

را شرط تحرک اجتماعی صعودی در گروه قومی می‌داند. مرحله بعدی در سازش گروه قومی همانندسازی است. فرایند کنش متقابل اجتماعی ساز و کاری است که شکل‌گیری رابطه اجتماعی میان کنشگران را ممکن می‌سازد. این فرایند با تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متقابل میان کنشگران پدید می‌آید و در آن هر کنشگر با قابلیت‌ها و توانمندی‌های فردی خود شرکت می‌کند.

در این تحقیق در بحث سازگاری به طور عمده از مدل ارائه شده توسط بل؛ بویژه از بخش سازگاری اجتماعی استفاده شده است. بل بمنظور کار تحقیقی خود پرسشنامه‌ای در سال ۱۹۶۱ تدوین کرد، وی در زمینه سازگاری دو پرسشنامه ارائه کرده است که یکی مربوط به دانش آموزان و دانشجویان است و دیگری مربوط به بزرگسالان. این پرسشنامه به عنوان کمک به مشاوره با بزرگسالانی که مسائل شخصی خود را در موارد مندرج در آزمون مطرح می‌کنند، موفقیت آمیز بوده است و در مورد هر دو جنس زن و مرد کاربرد دارد. اعتبار هر یک از ابعاد یاد شده در بالا، امکان مقایسه افراد را با یکدیگر ممکن می‌سازد.

روش تحقیق و ابزار جمع آوری اطلاعات

در تحقیق حاضر از روش تحقیق توصیفی-شاخه پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری عبارتند از: کلیه دانش آموزان دختر و پسر شاغل به تحصیل در شاخه‌های نظری، پیش‌دانشگاهی، فنی و حرفه‌ای و کاردانش در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ در منطقه فریدونشهر که تعداد کل دانش آموزان بر اساس آمار سال

مرتون در مقاله مشهورش با عنوان «ساختار اجتماعی و بی‌هنجاری» سازگاری‌هایی را توصیف می‌کند که ممکن است در جایی بروز کنند که تاثیر نظم معیارهای جمعی ضعیف شده باشد، او وضعیتی را مطرح می‌کند که در آن از نظر فرهنگی هدفهای تعیین شده با وسایل مناسب برای رسیدن به آن هدفها سازگاری ندارند. پارسونز مدعی است که کنش اجتماعی دارای دو جنبه است، یعنی آنچه که فرد در صدد انجام آن است، بستگی به دو جنبه دارد: یکی آنچه که فرد خود علاقمند به انجام آنست. دیگری آنچه که دیگران از او توقع دارند. پارسونز معتقد است که افراد برای اینکه به توافق برسند، باید مطابق با انتظارات یکدیگر عمل کنند. در این صورت نه تنها رضایت فردی مورد نظر به دست می‌آید؛ بلکه رضایت یکدیگر را نیز فراهم کرده‌اند.

دورکیم در کتاب تقسیم کار اجتماعی که یکی از مهم‌ترین آثار اوست، دو نوع خاص از همبستگی در جامعه را تشخیص می‌دهد: ۱- همبستگی مکانیکی که ناشی از یکدستی و تشابه و سازگاری میان افراد است و در آن تخصص‌ها تنوع چندانی ندارند و همه افراد جامعه از نظر حرفه، دارای نوعی شباهت هستند. ۲- همبستگی ارگانیکی که اساس آن بر عدم شباهت و تجانس و تضاد افراد است.

پارک در خصوص سازگاری فرهنگی و اجتماعی گروه‌های قومی، معتقد است که گروه قومی پس از اینکه می‌آموزد که چگونه زندگی آرامی را با گروه غالب جامعه داشته باشد، به دوره صلح و سازش قدم می‌گذارد. وی سازش گروهی قومی با فرهنگ مسلط جامعه

این پرسشنامه توسط بهرامی احسان (۱۳۷۱) بعد از ترجمه و ویرایش بر روی ۲۰۰ نفر به صورت تصادفی اجرا شد. پایایی این آزمون با روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید و ضریب آلفای آن معادل ۰/۸۹ به دست آمد. در پژوهش دیگری که در سال ۱۳۷۴ توسط عبدی فرد بر روی ۱۵ نفر از دانشجویان شاغل به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه مشهد صورت گرفت. پایایی آزمون با روش ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۸ به دست آمد.

در تحقیق حاضر به منظور بررسی سازگاری اجتماعی از پرسشنامه مذکور با سه گزینه بلی، خیر و نمی دانم استفاده شده است که پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش شده است. همچنین اعتبار صوری، محتوایی و سازه بالایی برای پرسشنامه گزارش شده است.

شیوه اجرا

پس از تصویب طرح پژوهش با توجه به تعریف جامعه آماری، نمونه پژوهشی این تحقیق بر اساس فرمول کوکران شامل ۲۳۰ نفر از دانش آموزان دوره متوسطه شهرستان فریدونشهر است که بر اساس نمونه گیری تصادفی ساده مناسب با حجم بر حسب شهری و روستایی بودن و جنسیت دانش آموزان انتخاب شده اند. برای نمونه گیری ابتدا لیست تمام مدارس متوسطه نظری و مهارتی از واحد آمار اداره آموزش و پرورش این شهرستان اخذ گردید، سپس از بین تعداد ۱۹ آموزشگاه متوسطه شهرستان تعداد ۷ مدرسه (پسرانه و دخترانه) به روش تصادفی خوشه ای انتخاب شد. بعد از بین این

تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ برابر با ۱۹۳۰ نفر است که ۱۰۵۳ دانش آموز پسر و ۸۷۷ دانش آموز دختر را شامل می شود. ابزار جمع آوری اطلاعات موارد زیر است:

الف - پرسشنامه محقق ساخته: در این تحقیق از پرسشنامه به عنوان وسیله جمع آوری اطلاعات استفاده شد. به دلیل عدم وجود پرسشنامه مدون در این زمینه «نقش عوامل آموزشی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان» بناچار باید پرسشنامه ای برای رسیدن به این مقصود، تهیه می گردید؛ لکن دستیابی به چنین ابزاری، مستلزم به کار بردن فنون و شیوه های تهیه تست بود، که همین امر مقدار زیادی از وقت تحقیق، یعنی حدود بیش از نیمی از زمان تعیین شده را به خود اختصاص داد. روش تهیه پرسشنامه اصلی بدین صورت بود که با اجرا و استخراج یک پرسشنامه مقدماتی متشکل از سوالات باز و مطالعه ای همه جانبه در منابع مربوطه و راهنمائیها و پیشنهادات استاد محترم راهنما و راهنمائیهای استاد مشاور در قالب سوالاتی بسته پنج گزینه ای خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم، پرسشنامه اصلی و نهایی تدوین گردید.

ب - پرسشنامه سازگاری اجتماعی بل: این پرسشنامه اقتباس شده از پرسشنامه تدوین شده توسط بل در سال ۱۹۶۱ است. وی در زمینه سازگاری دو پرسشنامه ارائه کرده است که یکی مربوط به دانش آموزان و دانشجویان است و دیگری مربوط به بزرگسالان. و هر فرم پنج بعد سازگاری را در بر می گیرد که یکی از ابعاد آن سازگاری اجتماعی می باشد. بل (۱۹۶۲) ضریب پایایی را برای سازگاری اجتماعی ۰/۸۸ گزارش کرده است.

در مجالس سخنرانی، داشتن تمایل به رهبری گروه، عدم احساس شرم در برخورد با افراد غریبه، شرکت در بازی‌های دسته جمعی، دوست شدن با افراد تازه وارد، ابراز عقیده در جمع، تفرّز از کمرویی، دستپاچه نشدن در مجالس عمومی و ... است.

۲- وضعیت فیزیکی

نظام آموزش و پرورش باید محیطی را برای فراگیران فراهم سازد که بتوانند از نظر عاطفی، اجتماعی و جسمانی، رشدی شایسته و در خور داشته باشند (اسمیت و راکلیف، ۱۹۹۹: ۱۵۰).

اهمیت حیاتی وضعیت فیزیکی کلاس و مدرسه از آنجا ناشی می‌شود که دانش آموزان و معلّم قسمت زیادی از عمر خود را در مدرسه می‌گذرانند. بنابر این مدرسه و کلاس باید دارای ویژگیهایی؛ از جمله آسایش و جذابیت باشد و ایجاد انگیزه کند (آرتوروهمکاران، ۱۹۹۳: ۲۰۱).

نور طبیعی نه تنها موجب ارتقای سلامتی دانش آموزان می‌شود؛ بلکه بر عملکرد آنها نیز تأثیر بسزایی دارد. مطالعات نشان می‌دهد که عملکرد تحصیلی دانش آموزانی که از نور طبیعی استفاده می‌کنند بهتر، میزان غیبت آنها کمتر، رشد قد آنها بیشتر و پوسیدگی دندان های آنان ۹ برابر کمتر از دانش آموزانی است که از نور طبیعی کمتر استفاده می‌کنند (نیسا، ۲۰۰۱: ۸۵).

لذا وجود محیط فیزیکی مناسب از نظر وسایل کمک آموزشی، محوطه ورزشی، کتابخانه، آزمایشگاه،

مدارس تعداد ۱۰ کلاس شامل ۳ کلاس پسرانه نظری و ۲ کلاس دخترانه نظری و یک کلاس فنی و حرفه ای پسرانه و یک کلاس کاردانش پسرانه و یک کلاس کاردانش دخترانه و یک کلاس پیش دانشگاهی پسرانه و یک کلاس پیش دانشگاهی دخترانه به نسبت جمعیت آماری هر گروه درسی انتخاب گردیده و در هر کلاس به صورت گروهی اجرا گردید.

روش جمع آوری اطلاعات

جهت جمع آوری اطلاعات پرسشنامه شامل ۳۲ سؤال بسته پاسخ که با استفاده از مقیاس پنج گزینه ای لیکرت از خیلی زیاد تا خیلی کم، درجه بندی شده بودند، ارائه گردید و برای اندازه گیری میزان سازگاری اجتماعی دانش آموزان که با اقتباس از پرسشنامه سازگاری اجتماعی بل که شامل ۳۲ سؤال بصورت سه گزینه (بلی، خیر و نمی دانم)، استفاده شده است.

تعریف مفهومی و عملیاتی

۱- سازگاری اجتماعی

سازگاری اجتماعی، جریانی است که به وسیله آن روابط میان افراد، گروهها و عناصر فرهنگی در وضع رضایت بخش برقرار باشد. به عبارت دیگر، روابط میان افراد و گروهها به گونه ای برقرار شده باشد که رضایت متقابل آنها را فراهم سازد. (فرانسیس و براوان، ۱۹۶۵؛ به نقل از بهرام زاده، ۱۳۷۱: ۱۴).

بنابراین رفتارهایی از قبیل تمایل به شرکت در جشن ها و مهمانی ها، شرکت در محافل اجتماعی، شرکت

کنند. درک نیازها و استعدادها، درک تفاوت‌های فردی، شناخت معضلات، شناخت و احترام به شخصیت دیگران، توان برقراری ارتباط، دوست داشتن دیگران و ... از شاخص‌های روابط انسانی است. (همان، ۴۰).

پس سبک مدیریت شامل نوع رفتار عاطفی- اجتماعی مدیر و چگونگی ایجاد فضای محبت آمیز و روابط انسانی صحیح در آموزشگاه است.

۴- عملکرد دبیران در کلاس

یکی از نقش‌های معلم که اغلب مورد غفلت واقع می‌شود، تأمین مکانی راحت و جذاب و ایجاد انگیزش در دانش آموزان است که وقت زیادی از خود را با آنها می‌گذراند (آرتور و همکاران، ۱۹۹۳: ۱۹۹).

بسیاری از تحقیقات نشان داده است که شرکت دانش آموزان در اداره مدرسه، فرصت‌های تربیتی بسیار جالب و لذتبخش به دنبال دارد (نقیب زاده، ۱۳۷۷: ۴۳).

بنابراین منظور رفتارهایی است که معلم در کلاس درس و در برخورد با دانش آموزان، انجام می‌دهد؛ از جمله ارتباط عاطفی او مثل خنده و شوخی، نگاه، سلام و احوال پرسی، ستایش یا سرزنش، پرسیدن درس و نمره دهی، انتخاب نماینده کلاس، شرکت دادن دانش آموزان در فعالیتهای درسی- اجتماعی کلاس مثل تقسیم آنها به گروه‌ها و انتخاب سرگروه‌ها و رسیدگی به مسائل آنان، روش‌های تدریس معلم، پاسخگویی به سوالات و مشکلات دانش آموزان در باره درس و دیگر مسائل یا عدم آن، شیوه‌های ارزشیابی پایان‌ثلث، تعیین دانش آموزان برای کارهای خدماتی کلاس مثل آوردن گچ،

سرویس بهداشتی، فضای سبز، کلاس درس و نیمکت‌های مناسب و غیره.

۳- سبک مدیریت

سبک مدیریت رفتارهای نسل پایداری است که مدیران و مربیان آموزشگاه در اداره امور و برقراری ارتباط و برخورد با دانش آموزان به کار می‌گیرند. یکی از نظریه‌های سبک رهبری، نظریه‌ی مسیر-هدف است که چهار سبک رهبری را بیان می‌کند. هر سبک در حقیقت نوعی رابطه با همکاران و زیردستان است. در سبک حمایتی بر نیازها و خواسته‌های کارکنان تأکید می‌شود. در سبک آمرانه کار مورد توجه قرار می‌گیرد نه خود کارکنان. در سبک مشارکتی بر شرکت کردن در تصمیم‌گیری‌ها و ارائه نظرها برای انتخاب راه حل‌ها تأکید می‌شود. در سبک موفقیت‌مدار، مدیریت برای همکاران خود اهمیت زیادی قائل است و به طور کلی انتخاب هدف را که اساسی‌ترین کار سازمان است به آنان واگذار می‌کند. تفویض اختیار به افراد در حد اختیارات مدیریت، بالاترین سطح روابط انسانی در سازمان است (میرکمالی، ۱۳۸۰: ۳۸).

روابط انسانی سرچشمه شادیه‌ها، لطافت و بالندگی انسانی است که در سایه آن امور تسهیل، روان‌تلفیف و استعدادها شکوفا می‌شود. روابط انسانی در آموزشگاه مجموعه رفتارهای برنامه‌ریزی شده از طرف مدیران و معلمان و سایر کارکنان است که می‌خواهند نیازها و روند رشد دانش آموزان را با توجه به شرایط سنی تأمین

۱- به نظر می‌رسد بین عملکرد دبیران در کلاس و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه‌ای معنادار وجود دارد؟

۲- به نظر می‌رسد بین وضعیت فیزیکی آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه‌ای معنادار وجود دارد؟

۳- به نظر می‌رسد بین امکانات آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه‌ای معنادار وجود دارد؟

۴- به نظر می‌رسد بین سبک مدیریت آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه‌ای معنادار وجود دارد؟

۵- به نظر می‌رسد بین جنسیت و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه‌ای معنادار وجود دارد؟

تجزیه و تحلیل داده‌ها

الف) توصیف یافته‌ها

تعداد حجم نمونه ۲۳۰ نفر است که از این تعداد ۱۲۵ نفر از دانش‌آموزان پسر و ۱۰۵ نفر دختر هستند و همانطور که جدول ۱ نشان می‌دهد ۵۴/۳ درصد شرکت‌کنندگان در تحقیق دانش‌آموز پسر و ۴۵/۷ درصد دانش‌آموز دختر هستند.

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت

متغیر جنسیت	فراوانی	درصد
پسر	۱۲۵	۵۴/۳
دختر	۱۰۵	۴۵/۷
کل	۲۳۰	۱۰۰

ماژیک و تخته پاک‌کن، نقشه و کره جغرافیا، انواع تشویق‌ها و تنبیه‌ها، اعمال تبعیض در برخورد هایش با دانش‌آموزان یا عدم اعمال تبعیض، شناخت دانش‌آموزان و ... است.

۵- امکانات آموزشگاه

فناوری آموزشی به عنوان عامل بسیار مهمی در تسهیل فرایند آموزشی مورد توجه مریبان قرار گرفته است. پیشرفت سریع اطلاعات و معلومات علمی تأثیر بسیار زیادی در تغییر و تحولات اخیر داشته است. نگرانیهای فزاینده برای کیفیت آموزشی، تساوی بیشتر در نتایج فرهنگی صرف نظر از جنس، نژاد و طبقه اجتماعی باعث تأکید بیشتر بر استفاده از فناوری آموزش و پرورش می‌شود (لی تون، ۱۹۹۳: ۱۰۴).

بنابراین شامل امکاناتی است که در بهبود وضعیت آموزشی دانش‌آموزان تأثیرگذار است. همانند، زمان دسترسی دانش‌آموزان به کتابهای درسی، چگونگی محتوای کتابها، وجود امکانات آموزشی، ورزشی، سمعی و بصری، کلاسهای فوق برنامه و غیره.

فرضیات تحقیق

۲- وضعیت محل سکونت

۶۷ نفر در روستا؛ یعنی همانطور که جدول ۲ نشان می‌دهد
۷۰/۹ درصد دانش آموزان شهری و ۲۹/۱ درصد روستایی
هستند.

به لحاظ محل زندگی دانش آموزان از مجموع
۲۳۰ نفر تعداد ۱۶۳ نفر در شهر زندگی می‌کنند و تعداد

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب محل سکونت

متغیر محل سکونت	فراوانی	درصد
شهری	۱۶۳	۷۰/۹
روستایی	۶۷	۲۹/۱
کل	۲۳۰	۱۰۰

۳- سطوح سازگاری اجتماعی پاسخگویان

دارای سازگاری اجتماعی کم هستند. یعنی مطابق جدول
ذیل ۵۰/۴ درصد دانش آموزان دارای سازگاری اجتماعی
زیاد، ۴۷/۴ درصد دارای سازگاری متوسط و ۲/۲ درصد
دارای سازگاری کم هستند.

فراوانی میزان سازگاری اجتماعی به این صورت
است که تعداد ۱۱۶ نفر دارای سازگاری اجتماعی زیاد و
۱۰۹ نفر دارای سازگاری اجتماعی متوسط و فقط ۵ نفر

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی سطوح سازگاری اجتماعی پاسخگویان

متغیر سن	فراوانی	درصد
زیاد	۱۱۶	۵۰/۴
متوسط	۱۰۹	۴۷/۴
کم	۵	۲/۲
کل	۲۳۰	۱۰۰

۴- سازگاری اجتماعی و عوامل آموزشی

معیار مربوط به امکانات آموزشی و کمترین انحراف
معیار مربوط به وضعیت فیزیکی آموزشگاه است.
سازگاری اجتماعی نیز دارای میانگین ۱/۶۵ و انحراف
معیار ۰/۲۸ است.

جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که بیشترین میانگین
مربوط به عملکرد دبیران و کمترین میانگین مربوط به
سبک مدیریت آموزشگاه است. همچنین بیشترین انحراف

جدول شماره ۴- آماره های توصیفی سازگاری اجتماعی و عوامل آموزشی

متغیرها	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
سازگاری اجتماعی	۲۳۰	۱/۰۳	۲/۸۴	۱/۶۵	۰/۲۸
عملکرد دبیران در کلاس	۲۳۰	۱/۷۰	۴/۶۰	۳/۳۰	۰/۷۳
وضعیت فیزیکی آموزشگاه	۲۳۰	۱/۳۳	۵	۳/۰۸	۰/۵۸
امکانات آموزشی	۲۳۰	۱/۴۳	۵	۳/۲۳	۰/۸۹
سبک مدیریت آموزشگاه	۲۳۰	۱/۷۸	۴/۶۷	۳/۰۱	۰/۶۲

ب) آمار استنباطی

بررسی فرضیه اول

در خصوص این فرضیه، رفتارهایی که معلم در کلاس و در محیط آموزشگاه انجام می‌دهد و میزان شرکت دانش‌آموزان در اداره کلاس می‌تواند نوع رفتار معلم را نشان دهد. به لحاظ جامعه‌شناسی عکس‌العمل‌های معلم در کلاس و نوع برخورد وی با دانش‌آموزان بسیار مهم است.

همانطور که جدول شماره ۵ نشان می‌دهد، بین عملکرد دبیران در کلاس و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه مثبت معناداری در سطح $p < 0.05$ دارد. به عبارت دیگر هرچه قدر دبیران عملکرد بالاتری در کلاس درس داشته باشند، سازگاری دانش‌آموزان آنها بیشتر است و بر عکس. لازم به ذکر است که در پرسشنامه سازگاری اجتماعی هرچه قدر نمره دانش‌آموز بالاتر باشد، بیانگر سازگاری بیشتر است.

جدول شماره ۵- ضرایب همبستگی بین عملکرد دبیران در کلاس و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان

متغیر	آماره‌ها	عملکرد دبیران در کلاس
سازگاری اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۶۲
	سطح معناداری	۰/۰۱۴
	تعداد	۲۳۰

بررسی فرضیه دوم

به لحاظ جامعه‌شناسی ساختمان و موقعیت قرار گرفتن محیط آموزشگاه نمی‌تواند تعیین‌کننده نوع رفتار دانش‌آموزان باشد و مطابق جدول شماره (۶) بین وضعیت

فیزیکی آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه معناداری در سطح $p < 0.05$ وجود ندارد. به عبارت دیگر وضعیت فیزیکی آموزشگاه خوب باشد یا بد تأثیری بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان نداشته است.

جدول شماره ۶- ضرایب همبستگی بین وضعیت فیزیکی آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش آموزان

متغیر	آماره ها	وضعیت فیزیکی آموزشگاه
سازگاری اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۲۱
	سطح معناداری	۰/۷۴۷
	تعداد	۲۳۰

بررسی فرضیه سوم

دانش آموزان رابطه دارد. به عبارت دیگر هر چقدر امکانات آموزشگاه بیشتر باشد، سازگاری اجتماعی $P < 0,05$ مثبت معناداری در سطح دانش آموزان بیشتر است و برعکس.

وجود کتابهای درسی، امکانات آموزشی، ورزشی، سمعی و بصری، کلاسهای فوق برنامه در میزان سازگاری اجتماعی دانش آموزان تأثیر دارد. جدول شماره ۷ نشان می دهد که بین امکانات آموزشگاه و سازگاری اجتماعی

جدول شماره ۷- ضرایب همبستگی بین امکانات آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش آموزان

متغیر	آماره ها	امکانات آموزشگاه
سازگاری اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۸۲
	سطح معناداری	۰/۰۰۶
	تعداد	۲۳۰

بررسی فرضیه چهارم

مدیریت آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش آموزان رابطه مثبت معناداری در سطح $p < 0.05$ دارد. به عبارت دیگر هر چقدر نمره سبک مدیریت آموزشگاه بالاتر باشد، دانش آموزان نمره سازگاری اجتماعی بیشتری دارند.

رفتارهای نسبتاً پایدار مدیران و مربیان آموزشگاه همانند رفتار عاطفی و اجتماعی و چگونگی ایجاد فضای محبت آمیز و روابط انسانی صحیح در آموزشگاه می تواند در برقراری ارتباط و برخورد با دانش آموزان مؤثر باشد؛ لذا جدول شماره (۸) نشان می دهد که بین سبک

جدول شماره ۸- ضرایب همبستگی بین سبک مدیریت آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش آموزان

متغیر	آماره ها	سبک مدیریت آموزشگاه
سازگاری اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۳۴
	سطح معناداری	۰/۰۴۳
	تعداد	۲۳۰

بررسی فرضیه پنجم

عملکرد دبیران در کلاس از نظر دانش آموزان پسر و دختر تفاوت معناداری در سطح $p < 0.05$ ندارد، به عبارت دیگر نظر دانش آموزان دختر و پسر در مورد عملکرد دبیران در کلاس درس یکسان است.

همانطور که جدول ۹ نشان می‌دهد $\text{sig} = 0.243$ و درجه آزادی ۲۲۸ است و انحراف معیار در پسران ۰/۷۹ و در دختران ۰/۶۶ است. لذا این جدول بیان می‌کند که

جدول شماره ۹- خلاصه نتایج آزمون t عملکرد دبیران در کلاس بر حسب جنسیت

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	df	sig
عملکرد دبیران در کلاس	دختر	۱۱۱	۳/۲۴	۰/۶۶	-۱/۱۷۱	۲۲۸	۰/۲۴۳
	پسر	۱۱۹	۳/۳۶	۰/۷۹			

تحلیل رگرسیون چند متغیره

اجتماعی دانش آموزان است و ۳/۳ درصد واریانس سازگاری اجتماعی را تبیین می‌کند و سایر عوامل پیش‌بینی‌کننده معنادار سازگاری اجتماعی نیستند.

با توجه به داده‌های موجود در جدول شماره ۱۰ که سطح معناداری ۰/۵ و $F = 7/812$ است، نشان می‌دهد که فقط امکانات آموزشی پیش‌بینی‌کننده سازگاری

جدول شماره ۱۰- خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون سازگاری اجتماعی بر حسب عوامل آموزشی

Change Statistics					R^2	R	Model
sig	df2	df1	F Change	R^2 Change			
۰/۰۰۶	۲۲۸	۱	۷/۸۱۲	۰/۰۳۳	۰/۰۳۳	(a) ۰/۱۸۲	1

Predictors: (Constant), امکانات

جدول شماره (۱۱) ضریب پیش‌بینی سازگاری اجتماعی را بر حسب امکانات آموزشی نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱۱- خلاصه ضرایب تحلیل رگرسیون سازگاری اجتماعی بر حسب عوامل آموزشی

Sig.	t	Standardized Coefficients	Unstandardized Coefficients		Model
		Beta	Std. Error	B	
۰/۰۰۰۱	۲۱/۴۰۲		۰/۰۶۹	۱/۴۷۱	(Constant)
۰/۰۰۶	۲/۷۹۵	۰/۱۸۲	۰/۰۲۰	۰/۰۵۷	امکانات

Dependent Variable: سازگاری

جدول شماره (۱۲) نشان می دهد که عملکرد دبیران و امکانات فیزیکی در مرتبه سوم و سبک مدیریت در مرتبه اول، امکانات آموزشی در مرتبه دوم اهمیت آموزشگاه در مرتبه آخر قرار دارد.

جدول شماره ۱۲- خلاصه نتایج آماره های توصیفی آزمون غیر پارامتریک فریدمن عوامل آموزشی

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	میانگین رتبه
عملکرد دبیران	۲۳۰	۳/۳۰	۰/۷۳	۱/۷۰	۴/۶۰	۲/۸۳
وضعیت فیزیکی	۲۳۰	۳/۰۸	۰/۵۸	۱/۳۳	۵	۲/۳۶
امکانات	۲۳۰	۳/۲۳	۰/۸۹	۱/۴۳	۵	۲/۶۸
سبک مدیریت	۲۳۰	۳/۰۱	۰/۶۲	۱/۷۸	۴/۶۷	۲/۱۲

نتیجه گیری

باتوجه به نتایج بدست آمده از فرضیات و متغیرهای تحقیق، همانطور که مورد نظر بود، نشان می دهد که اکثریت دانش آموزان منطقه از نظر سازگاری اجتماعی در حد متوسط به بالا قرار دارند؛ بنابراین ارقام درصدی آنها به صورت ۵۰/۴ درصد دانش آموزان دارای سازگاری اجتماعی زیاد، ۴۷/۴ درصد دارای سازگاری متوسط و ۲/۲ درصد دارای سازگاری کم هستند.

نتایج تحقیق نشان داد که عملکرد دبیران در مرتبه اول، امکانات آموزشی در مرتبه دوم اهمیت و امکانات فیزیکی در مرتبه سوم و سبک مدیریت آموزشگاه در مرتبه آخر قرار دارد.

نتایج مربوط به فرضیه اول تحقیق نشان داد که بین عملکرد دبیران در کلاس و سازگاری اجتماعی دانش آموزان رابطه مثبت معناداری وجود دارد؛ یعنی هرچقدر دبیران عملکرد بالاتری در کلاس درس داشته باشند، سازگاری دانش آموزان آنها بیشتر است و برعکس.

منظور رفتارهایی است که معلم در کلاس درس و در برخورد با دانش آموزان، انجام می دهد؛ از جمله ارتباط عاطفی او مثل خنده و شوخی، نگاه، سلام و احوال پرسی، یا پرسیدن درس و نمره دهی، انتخاب نماینده کلاس، روشهای تدریس معلم، پاسخگویی به سوالات و مشکلات دانش آموزان در باره درس و دیگر مسائل یا عدم آن، شیوه های ارزشیابی پایان ثلث، تعیین دانش آموزان برای کارهای خدماتی کلاس مثل آوردن گچ، ماژیک و تخته پاک، نقشه و کره جغرافیا، انواع تشویق ها و تنبیه ها، اعمال تبعیض در برخوردهایش با دانش آموزان یا عدم اعمال تبعیض، شناخت دانش آموزان و ...

نتایج مربوط به فرضیه سوم تحقیق نشان داد که بین امکانات آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش آموزان رابطه مثبت معناداری وجود دارد. به بیانی دیگر هرچقدر امکانات آموزشگاه بیشتر باشد؛ سازگاری اجتماعی دانش آموزان بیشتر است و برعکس.

۴- ویژگی‌های روان‌شناختی، عاطفی، بهداشتی و شغل والدین مورد مطالعه قرار گرفته و میزان تأثیر آنها بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان بررسی و ارزیابی شود و سهم عوامل مختلف خانوادگی، فردی و آموزشی در میزان سازگاری به طور دقیق‌تر مورد بررسی قرار گیرد.

۵- در کنار بررسی میزان سازگاری اجتماعی، مقایسه سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان بر حسب مناطق مختلف آموزشی استان نیز مد نظر قرار گیرد و میزان سازگاری در سطح دانش‌آموزان مدارس خصوصی (غیرانتفاعی) و مقایسه نتایج به دست آمده با میزان سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان در مدارس دولتی مورد بررسی قرار گیرد.

۶- بررسی شود که آیا میزان سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان در محیط آموزشگاه و خارج از آموزشگاه یکسان است یا خیر؟ و همچنین بررسی و مقایسه میزان سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان شاخه‌های فنی-حرفه‌ای و کاردانش با دانش‌آموزان شاخه‌های نظری.

۷- به وزارت آموزش و پرورش و خصوصاً ادارات کل آموزش و پرورش استانها، پیشنهاد می‌شود، از تدوین پایان‌نامه‌های مرتبط و مورد نیاز آموزش و پرورش استقبال کند و با انعطاف پذیر کردن شرایط پژوهش در مسائل مورد نیاز، ضمن جلب توجه دانشجویان و حمایت از آنان از نتایج به دست آمده، استفاده کند.

منابع

۱- ایرون جی، ساراسون؛ باربارا، ساراسون، (۱۳۷۵). روانشناسی مرضی؛ ترجمه بهمن نجاریان، محمد

نتایج مربوط به فرضیه چهارم تحقیق نشان می‌دهد که بین سبک مدیریت آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه مثبت معناداری وجود دارد؛ یعنی هر چهقدر نمره سبک مدیریت آموزشگاه بالاتر باشد، دانش‌آموزان نمره سازگاری اجتماعی بیشتری دارند.

ولی نتایج مربوط به فرضیه دوم تحقیق نشان داد که بین وضعیت فیزیکی آموزشگاه و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود ندارد. به عبارت دیگر وضعیت فیزیکی آموزشگاه خوب باشد یا بد؛ تأثیری بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان نداشته است.

پیشنهادها

۱- مدیران زمینه‌های افزایش عملکرد آموزشی معلمان خود را بهبود بخشند؛ چرا که معلمان دارای عملکرد آموزشی بهتر موجب سازگاری اجتماعی بیشتر دانش‌آموزان می‌گردد.

۲- مدیران و مسئولان مدیریت آموزشی تلاش نمایند تا امکانات آموزشگاهی را در مدارس بیشتر نمایند و کمبودها و نارسایی‌های موجود در زمینه وسایل کمک آموزشی و غیره را برطرف نمایند؛ زیرا کمبود امکانات آموزشی ناسازگاری اجتماعی را بیشتر می‌سازد.

۳- مدیران مراکز آموزشی از سبک‌های مدیریتی استفاده نمایند که مبتنی بر روابط انسانی صحیح، احترام به نظرها و عقاید دانش‌آموزان، فضای محبت‌آمیز حاکم بر مدرسه، مشارکت دادن دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشگاه، عدم تبعیض در محیط آموزشگاه، عدم سخت‌گیری.

- ۱۱-Barlow, D, H , 1992, Bulletin of manager clinic : American Psychology .56,1428.
- ۱۲-Blumer , H.1969 , Symbolic Interactionism :Perspective and Method , Berkeley , CA : University of California .
- ۱۳-Bradburn.N.M. 1969 ,The structure of psychological well being . Chicago , Adinc publishing , company.
- ۱۴- Camp bell, R. L , Sven son , L . W. 1992 , Perceived level of Stress among university undergraduate students in edmonton , Canada . perceptual and ,motor skills . Erickson , Erick . 1963, Childhood And Society, New York : Norton – 15
- ۱۶- Johnson , D . W . Johnson , R . T . 1989, Cooperation and Competition Theory and Research , Edina, MN : Interaction Book Company .
- ۱۷-Pulaski , M . 1971 , Understanding Piaget, New York : Harper And Row .
- ۱۸- Synder , Karolyn , J . R . Anderson , Robert . H. 1989, Managng productive schools toword on Ecology . Newyork : Hacourt Brace Publishing .
- ۱۹-Sughay,K. Strage , A . Barandt ,T.& Vivona, J. 2000, Parental attachment styles of late adolescent : Qualities of attachment relationship and consequences for adjustment , The journal of counseling Psychology .
- علی اصغری مقدم و محسن دهقانی، تهران: انتشارات رشد.
- ۲- ایزنک، م، (۱۳۷۸، ۱۹۹۰)، همیشه شاد باشید، ترجمه ز، جلونکر، تهران: انتشارات نسل نو اندیش.
- ۳- بیرو، آلن، (۱۳۶۶)، « فرهنگ علوم اجتماعی »، ترجمه: باقر ساروخانی، تهران: انتشارات کیهان، چاپ اول.
- ۴- ریتزر، جورج، (۱۳۷۴)، « نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر »، ترجمه: محسن، ثلاثی، تهران: علمی.
- ۵- ساروخانی، باقر، (۱۳۷۲)، « روشهای تحقیق در علوم اجتماعی »، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، جلد اول، چاپ اول.
- ۶- ساعتچی، محمود، (۱۳۷۴)، « مشاوره و روان درمانی، نظریه ها و راهبرد ها »، تهران: نشر ویرایش.
- ۷- رئیس، پروین، (۱۳۸۷)، « بررسی عوامل مؤثر در پرخاشگری دانش آموزان دوره راهنمایی شهرستان فارس »، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهرکرد.
- ۸- سهرایان، طاهره، (۱۳۷۹)، « بررسی تأثیر نگرش مذهبی بر سازگاری فردی و اجتماعی دانش آموزان دبیرستانی استان لرستان »، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، دانشکده روان شناسی.
- ۹- شریفی، مرتضی، (۱۳۷۶)، « رابطه سن ورود به مدرسه با عملکرد تحصیلی و سازگاری عاطفی و اجتماعی دانش آموزان پایه اول مدارس ابتدایی شهر اهواز »، شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش استان خوزستان.
- ۱۰- ظهیری زاده، محمد، (۱۳۸۲)، « بررسی آسیبهای ناشی از عوامل آموزشی در فرایند یاددهی یادگیری دانش آموزان پیش دانشگاهی شهر شیراز »، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.